

گردش در فضای مه آلود راک روانگردان

Psychedelic Rock

ترجمه سهراب محبی

روانگردانی، نمایانگر راک در خیره‌کننده‌ترین، نوآورانه‌ترین و ماجراجویانه‌ترین و در مواردی احمقانه‌ترین حالت آن بود. موسیقی روانگردان از منابع بسیاری تغذیه می‌شد. شبیه‌سازی حالت مواد روانگردان در صدا چنانچه‌ترین شکل آن است. اما پیشاهنگان موسیقی روانگردان همگی درصدد گسترش مرزهای راک و افزایش التقاط‌گرایی آن با الحاق تأثیراتی از موسیقی شرقی و جز فی‌البداهه بودند. این همزمان با کاوش و مرزهای صنعتی تقویت شده همچنین Amplified Sound بافت‌های ابزاری و اشعاری که نمایانگر موضوعات داغ اجتماعی و روان‌شناختی روز بود پیش رفت.

استفاده از آن در یک ترانه راک - در آهنگ سیاه‌سی
کن، Paint it Black استفاده کرد، و باتلاقی چگال از
صداها و اشعار روانگردان در «آیا مادرت را دیده‌ی،
کودک، ایستاده در سایه؟» ایجاد کرده‌است. Donovan
گیتار آکوستیک خود را برای پرسه‌های کتاب داستانی با
تنظیم‌های غلیظ آرکستری بی‌کی از سیتارهای هندی و
بوت‌زارهای مآلود انگلیس به یکسان سرچشمه
می‌گرفت، رها کرد.

در ایالات متحده موسیقی روانگردان در کالیفرنیا
ریشه دواند، خصوصاً سن‌فرانسیسکو، جایی که
جمعیتی بزرگ به سرعت در حال رشد کولی‌وار بود و
روش زندگی روانگردان را یک یا دو سال قبل از این که
به درون جریان راک اندرول نفوذ کند در پیش گرفته
بود. در سال ۱۹۶۵ و ۶۶ موسیقیدان‌های فولک
نازایی گروه‌های Jefferson، Greatful Dead، Country،
Great Society، Charlatans، Airplane، Joe & The Fish،
Quickilver، Country و Messenger Service و بسیاری گروه‌های نه‌چندان
معروف دیگر را شکل دادند که وجه تشابه‌شان اسامی
نامتعارف بود. آن‌ها با گیتارهای کوئنده و ملودی‌های
وجدآمیز خود معرف فضایی جدید با معجون راک
روانگردان بودند.

آهنگ بیان روانگردان انگلیسی بیشتر به عناصر
عجیب و افسانه‌یی گرایش یافت تا نسخه اسید - راک
آن سوی ساحل آتلانتیک. ارگ‌های اثیری و عوامل
دیگر معمولاً ایجادکننده تنظیمات سمفونیک‌تر بود،
اشعار گاه سوررئالیستی و شیطنت‌آمیز بودند و گاه با
شخصیت‌های نامتعارف انگلیسی ترکیب می‌شدند، و
گاه با استفاده از شخصیت‌های کتاب‌های داستانی
کودکان نمایانگر دیدی کودکانه بودند. دو ترانه مستقل

Years ago - نشان‌دهنده سفرهای در جد سرحلت نور
آن‌ها، تحت تأثیر مواد مخدر یا طرق دیگر، با ابداغاتی
عصبی اما محکم بود.

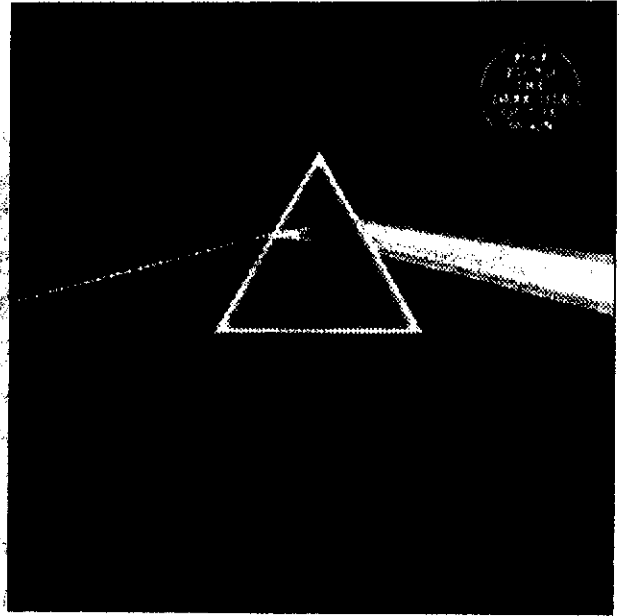
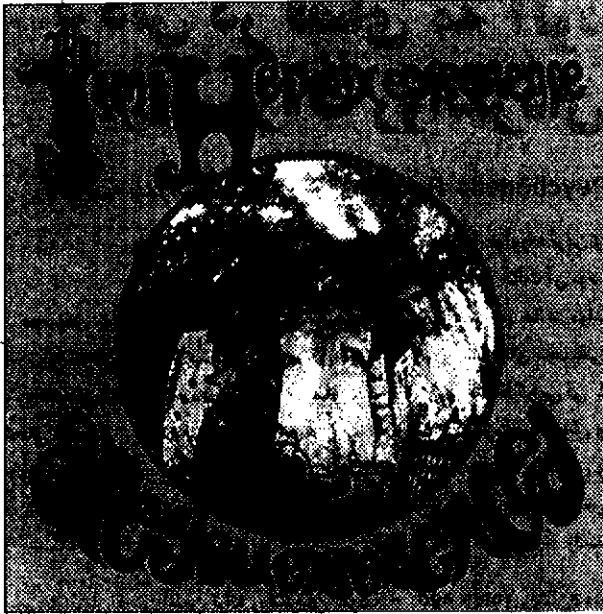
تنها چند ماه پس از Shape of things، گروه
Byrds با ترانه هشت مایل بالا، Eight Miles High
به قلمرو تازه‌یی پر کشید. در جالی که گروه همیشه
اذعان داشت که این نام به یک سفر هوایی مربوط است،
بسیاری اشعار امپرسیونیستی گروه را با تجارب ناشی از
مواد توهم‌زا مرتبط می‌دانستند، هنگامی که
دیگرگونی‌های بی‌امان گیتار و بیس گروه منعکس‌کننده
ادغام جز (Jazz Music) آزادانه John Coltrance و
موسیقی هندی راوی‌شانکار بود، ترانه طرف دوم «چرا
Why و بسیاری ترانه‌های دیگر آلبوم بی‌بند پنجم، Fifth
Dimension در سال ۶۶ به مرزهای آوایی مشابهی
قدم نهاد. با این که اعضای گروه Byrds چند سال بعد
لباس‌های فضایی خود را با لباس‌های کاپوئی عوض
کردند تا سال ۱۹۶۷ به تولید موسیقی بی‌کی که به شدت
متأثر از روانگردان‌ها بود، ادامه دادند.

ایده‌ها به سرعت در دیگ مذاک راک ۶۶ گسترش
می‌یافت، و با گذشت چند ماه بسیاری از گروه‌های
موفق آن دوره از رنگ‌های درخشان روانگردان در آثار
خود استفاده کردند. ترانه مستقل سال ۶۶ Beatles با
نام «باران» Rain از گیتار و اشعار «وارونه» استفاده کرد.
و آلبوم هفت تیر Revolver آن‌ها التقاطی‌ترین آلبوم
قبل از ۶۷ بود، ملو از گیتارهای رنگ‌دار و به هم
ریخته (منظور استفاده از ایکت Distortion در گیتار
است که معادل فارسی آن موجود نیست)، اشاراتی
مبهم به سفرهای تخیلی و حتی نقل‌قول‌هایی از
نسخه Timothy Leary کتاب تبتی مردگان. گروه
Rolling Stones نیز از سیتار - احتمالاً با بهترین

سعی در نشان کردن اولین ترانه روانگردان تکررهای
به اندازه تعیین اولین ترانه راک اندرول دشوار است. به
نظر می‌آید ترانه آینده‌گرایانه Teletar از گروه
Tornado و ترانه Dave Clack Five با نام «هرگونه
که تو بخواهی» Any Way You Want it در زمرة
اولین آثار راک روانگردان باشند. در سال ۱۹۶۴ گروه
Beatles عرضه‌کننده گیتار باز تاب مانند در ترانه «حنم
خوب است» I Fell Fine بود. یک سال بعد آن‌ها در
ترانه «جنگل نروژی» Norwegian Wood برای اولین
بار از ساز هسیتاره استفاده کردند. ولی دو گروه از دو
ساحل متفاوت اقیانوس اطلس با نام‌های Byrds
Yardbirds بهترین مسئولیت را در عرضه نجوهای
توهم‌زا داشتند.

با تنبلیته‌های شوم مینور، تغییرات بی‌قرار ابزاری
و تغییرات غیرقابل پیش‌بینی تمبو و استفاده از
آوازهای گریگوری (در ترانه مستقل هنوز هم هم‌گینم
Yardbirds، Still I'm Sad) به توصیف التقاط‌گرایی
دیوانه‌واری که مشخصه راک توهم‌زای ابتدایی بود
کمک شایانی کرد. آواهای فازی و درهم ریخته‌یی که
چف پک با پدال دیستورشن گیتار ایجاد می‌کرد
پایه‌گذار سرمشقی برای گیتار روانگردان بود.

ترانه اوایل ۱۹۶۶ آن‌ها، صورت اشیاء Shape of
things، احتمالاً اولین اثر صدرد صد روانگردان است، با
پس‌خوردها و تمپوهای متغیر نیش‌دار و اشعار
رودخانه - خودآگاهی‌یی که هیچ دینی به تیم‌های
رومانتیک سنتی نداشت. اوج روانگردان Yardbirds
سریع و گنرا بود، ولی ترانه‌های متعاقب سال ۱۹۶۶ -
روی زیر از کنار پایین Over Under Sideways
Down و اتفاقات ده سال پیش Happenings Ten

تولیدات راک از اواخر دهه ۶۰ تا به امروز به کار گرفته شده‌اند.

۱۵ نمونه از آلبوم‌های بنیادی روانگردان

1. The Beatles, Sgt Peppers Lonely hearts Club band.
2. The Beatles, Magical Mystery Tour.
3. The Yardbirds, Roger the Engineer.
4. The Byrds, Fifth Dimension.
5. The Doors, The Doors.
6. The Jefferson Airplane, Jefferson Airplane Loves You.
7. Pink Floyd, The Pipers at the Gates of Dawn.
8. The Jimi Hendrix experience, Are you experienced?
9. The Great Society, Collector's Item.
10. The Mothers of Invention, were only Here for the Money.
11. The Rolling Stones, Their Satanic Magesties Request.
12. Donovan, Sunshine Superman.
13. Cream, Disraeli Gears.
14. Traffic, Mr. Fantasy.
15. The Misunderstood, Before the Dream Faoled.

بازگشت به نوای اصل منتشر کردند. گروه‌های Traffic, Cream و Jimi Hendrix از هم پاشیدند، سردسته پینگ‌فلوید یعنی سیدبارت Syd Barret اولین مجروح این دوره پس از انتشار اولین آلبوم گروه بود؛ The Doors زود اوج گرفت ولی با وجود انتشار چند اثر ارزشمند، دیگر نتوانست روانی آلبوم اول خود را تکرار کند. گروه‌های پیش هوی متال Iron Butterfly و Blue Cheer همچنان از خروش گیتار روانگردان‌ها بدون توجه به جذابیت‌های ظریف دیگر آن پیروی کردند. گروه‌های قلیلی نیز باز به دنبال عرضه کلیشه‌های روانگردان‌ها - تکنوازی‌های طولانی گیتار، اشعار مرصع و... بدون گفتن چیزی تازه‌تر از نسخه اصلی بودند. بسیاری از آرایه‌های راک روانگردان پایه‌گذار استخوان‌بندی راک مترقی و هوی متال بودند، که خود را وقف به سرانجام رساندن این نوع کردند، یعنی حماسه‌سرایی‌های جاه‌طلبانه نئوکلاسیکی از یک طرف و گیتارهای در هم و گاه سرسام‌آور در طرف دیگر. در حالی که گروه‌هایی از Echo و Bunny Men گرفته تا Sonic Youth گاه و بی‌گاه نشو-روانگردان لقب گرفته‌اند، راک روانگردان از حدود سال ۱۹۷۰ از عرضه جریان اصلی راک خارج گشت.

با این که گروه‌هایی چون Who, Beach Boys, Love و Buffalo Springfield را نمی‌توان کاملاً روانگردان نامید، بعضی از بهترین آثار آن‌ها حکایت از تأثیر شدید روانگردان می‌کنند که بدون الهام از دیدهای تریپی Trippy آشکار آن‌ها قابل ساخت نبودند. تنظیمات پیچیده و گیتارهای به شدت به هم ریخته و تقویت شده تولیدات روانگردان مرتباً در

Beetles در اوایل سال ۶۷ یعنی دهه‌های توت‌فرنگی، Strawberry Fields و Penny Lane نقطه اوج این نوع بودند و گروه‌های تازه شکل‌گرفته‌یی چون Pink Floyd و Traffic و همچنین گروه‌های کمتر موفق ولی گیرا و جذابی چون SoftMachin و Tomorrow، نیز این میدان را با موفقیت مین‌گذاری کردند. تابستان سال ۱۹۶۷ موسیقی روانگردان را در اوج خود دید. Beatles بیانیه کاملاً روانگردان خود Sgt Peppers را منتشر کرد؛ گروه‌های سان‌فرانسیسکوئی توسط فستیوال پاپ Monterey، Pink Floyd، Jefferson Airplane و Traffic بهترین نسخه‌های روانگردان خود را منتشر کردند. Jimi Hendrix و Cream با اسید-راک مبتنی بر گیتار خود که ریشه‌هایش در ابداعات Yardbirds بود تبدیل به ستاره‌های جهانی شدند. آلبوم اول The Doors به کاوش شکاف‌های تاریک و پررمز و راز روانگردان پرداخت به نحوی که نه خود آن‌ها و نه هیچ گروه دیگری نمی‌تواند با آن برابری کند. حتی Rolling Stones نیز با آلبوم نه چندان ستودنی «درخواست عالیجنابان پلیده Their Satanic Magesties Request» به کاروان روان‌گردان‌ها پیوست. با وجود آن‌که چند ترانه تراز اول در این آلبوم را بسیاری از شنوندگان Sgt Peppers تقلبی بیتلز لقب دادند.

موسیقی روانگردان در تمامی سال‌های باقی مانده از دهه شصت حضوری فعال داشت، ولی شکی نیست که این نوع، هنگامی که این دهه رو به اتمام نهاد خسته و خود محور شد باب دیلن، بیتلز، باپردز و رولینگ استونز در سال ۱۹۶۸ آلبوم‌هایی زمینی‌تر و با